

Euskal kazetaritza 1974

(I)

Ageri agerian behintzat, euskal aldizkarietan barrena kazetaritzaz benetan guti idatzia denez gero, zail eta harrigarri samar* gerta dakiguke, euskal kazetaritzaren egoera azken urteotako mugimenduaren arabera* aztertu nahi izatea, gainerakoa lehendanik* esana eta jakina balego bezala.

Zenbait aldaketa (edo aldaketa nahia) dela eta, gizarte ireki batetan kazetaritzak zernolako oihartzun* eta eragina* ukan dezakeen aski* nabarmendu da penintsula osoan zehar; eta egunsentiko* eguzki epelaren errainuek jo dute, antza,* Euskal Herri ainubea* ere.

Arazoi batez zein bestez, nabari* da, oraingoz amaituxea dugun 1974. urte hau ez dela edozelakoa* izan euskal kazetaritzaren historia labur bezain ezezagunean. Lehen eta behingoz, kazetari sari bat sortua izan da Durangon; eta, sariak berez garrantzi guti baino ez duen arren, behinena* zerari deritzagu, kazetaritza ba dela konturatzeari, kazetaritza hor dela ohartzeari, halebria.*

Era berean, kazetaritza kontutan hartu behar hau sumatu da, bai Azkoiti eta bai Donibane Lohitzuneko uni-bertsitari ihardunetan; eta, arestian* Jose Luis Lizundiak salatu duenez, kazetaritzaz ikastaro batzuk prestatu beharraren premia begi bistan da. Kazetaritzaren gaurkotasan honen lekuko* ditugu, bestalde, han hemenka moldatzen hasiak diren hitzaldi eta elkar hizketak. Kezka eta ardura bat denik, ezin, ba, uka.

Ardura honetaz, orain arte inoiz gutitan erabili* hiztegi berezi bat hedatzen* hasia zaigu: «kazetari zentzua», «kazetari sena»,* «kazetari estilua», «kazeta moldeak», etab. Aipatu* hauk eta beste honelako hainbat kontzeptu, ezezagunak ez baina, «ezerabiliak» ziren, hizkuntzalariek, sermoilariak, nobelagileek, kondairalariek, saiolariek eta poetek eskaini izan diguten kazetaritza xelebrean.

Hego Euskal Herriari bagagozkio behintzat, azken urteotako euskal kazetaritzaren ezagugarrikerik bereziena zera izan da hain zuzen, hots,* kazetagintza, literatur idazlearen eskuetatik kazeta idazlanetara pasatu dela, edo eta, hainbat kasutan, zenbait idazle prestuk* kazetaritzara «jaisten» eta haren moldeez baliatzen jakin ahal izan duela.

ZERUKO ARGIA, GOIZ ARGIA eta AGUR astekariak (HERRIA ez dugu noizik behin baino eskuratzen) eta ANAITASUNA hamabosteroko bakar hau kontutan hartuko baditugu (gainerakoak ezin daitezke kazeta petotzat* har, ez baitituzte Kazeta Zientziaren lau ezagugarri bereziak betetzen, hau da, **aldizkatasuna**, **gaurkotasuna**, **uni-bertsalitatea** eta **zabalkundea**), azken urteotako mugimenduhonetan erabateko* zerikusia izan dute, batetik, ANAITASUNA ekilibrio batez jabetzeak eta Joseba Intxaustiren zuzendaritzapean «Hementxe Denok» (eta beste bizpahiru albiste sail) azaltzeak, eta, bestetik, ZERUKO ARGIAN Mikel Atxagak berorren inguruan sortera duen bizitasun eta gaurkotasun egarriak.

Akatsen bat aipatzekotan, ANAITASUNA ez dela hamabosteroko bezala jokutzen ari esan genezake (hau mirengarri edo penagarri izan daiteke, zein alderditatik ikusten den arabera), eta ZERUKO ARGIAk, ordea, errazegi heltzen* diola elkar hizketari.

Edozein modutan, ideologiaz kanpo, kazetaritza soil soil ez ari baikara, beste maila beheherago batetan ikusten

AGUR

ANAITASUNA

zeruko
ARGIA

ahal ditugu GOIZ ARGIA eta AGUR. Donostiakoak hila-beterokoa bailitzan* segitzen du oraindik ere, eta Bilbo-koak, aldiz,* azken batez mugitzen hasia dela dirudi, kausitze* handirik gabe, agian.*

Euskal kazetaritzak, herriaren adierazpen guztien lekuko izatera iristen* den egunean, iraganeko flexioak konjugatzeari utzi eta, interes eta funtzio bat lortzen duenean, pauso handi bat urratuko du, euskal harreman eta komunikabideen onetan.

L. A. ARANBERRI

(2)

Hitz gutitan neure eritzia eman dezadan eskatu didate, 1974.eko euskal kazetalgoari* buruz. Mukageta hertsia* honetan, zenbait aldizkariren ezagugarrikerik nabarmenenak adieraztera saiatuko naiz.

ZERUKO ARGIA. Gure aldizkari nagusia, bai horrialde-tan eta bai abonatu* eta idazletan. Urtean zehar txintxo txintxo lotu zaio nagusitasun horri, eta ale oso onak argitaratu ditu.

Lan berezi bat aipatzekotan, Koldo Olazabalek Dominique Peilleni egindako elkar ikusketa aipatuko nuke (604. zenbakia). Hartan Peillenek euskal nobelagintzaren ahulezia* salatzen du. Osorik ados nago harekin, zeren,* euskal liburuen urteroko produzioan, elaberriek 5%a baino ez baitute betetzen.

ANAITASUNA. Aldizkari honek, Joseba Intxaustiren zuzendaritzapean, berritze bat izan du 1974. urtean, artikuluentzako tokia gutituz eta berrientzako gehituz. Irakurleen gustukoa izan ote da? Hori zuek esan beharko. Zuzendari berriek ideia berriak ekartzen dituztenez gero, ikus dezagun orain, zeintzuk diren Torrealdairanak.

Lan berezirik aipa? Hazilaren* 30ekoa, Paulo Agirrebaltzategirena aipatuko nuke. Hartan, euskara kanpotarrek salbatuko dutela esaten da. Ba dirudi, kanpotarrek eurrez* bidaltzen dituztela beren umeak ikastolara, gero eta gehiago. Horren frogatzat hemen duzue, egun hauetan ikastola batetan egin dudan inkesta:* euskal deitura* bitako gurasoak 62 %, erdal deitura batetakoak 18 %, erdal deitura bitakoak 20 %.

ZABAL. Kultur mailan batez ere, ale oso interesgarriak argitaratu dizkigu; eta oso nabaria* da, euskal hiztegi batu bat finkatzeko duen kezka. Adibide bezala 9.